

Uczyć lepiej

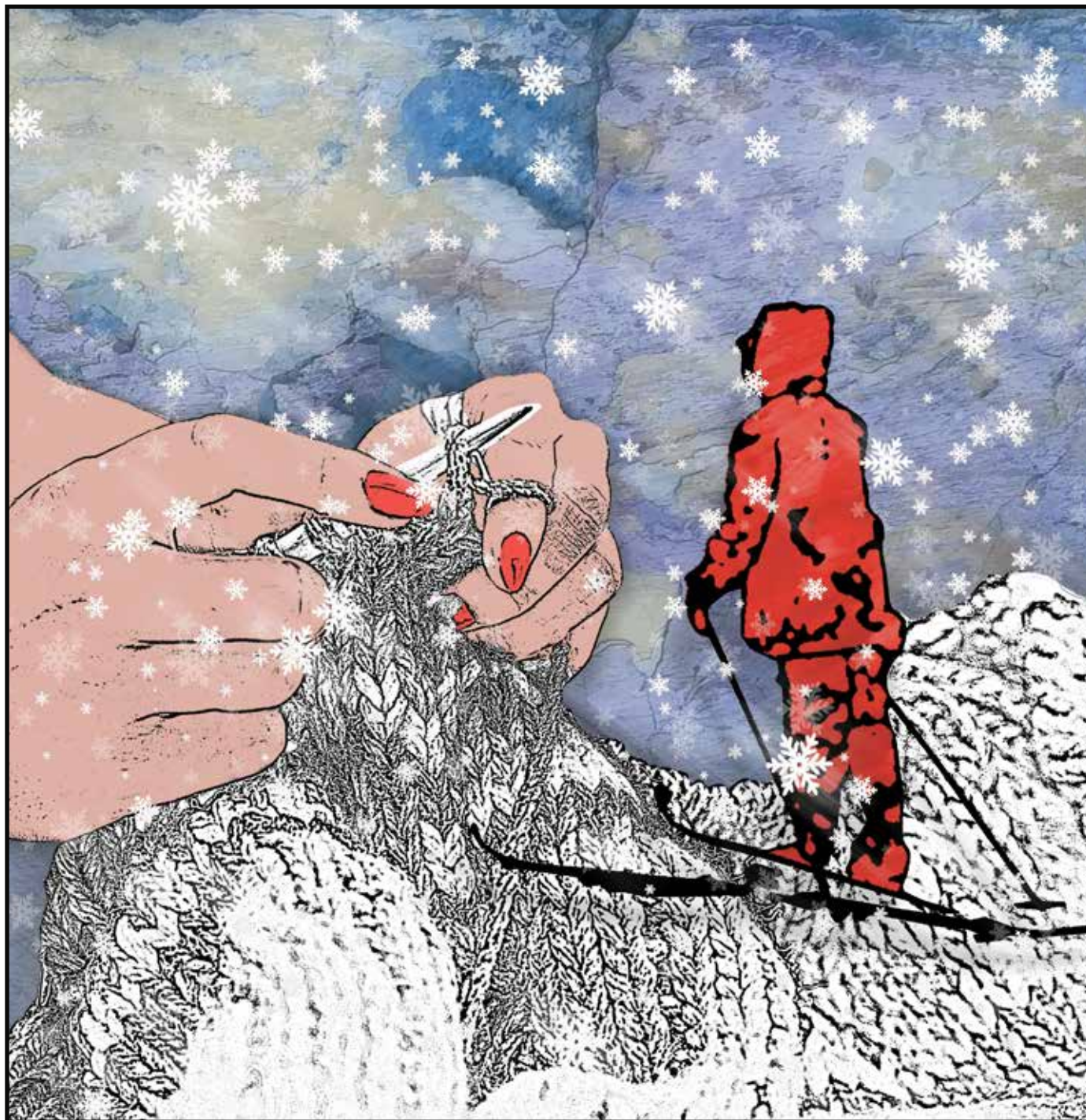
ODN

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
w Poznaniu

ISSN 1641-5825

Czasopismo oświatowe

Nr 2-2021/2022

Ilustracja Sylwia Pragłowska

- **W numerze:**
O uczniowskiej debacie i debatowaniu
Popkultura w edukacji polonistycznej
Inspiracje metodyczne nie tylko na etykę

ODN

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
w Poznaniu

W tym roku przypada 103. rocznica wybuchu Powstania Wielkopolskiego. Narodowy Dzień Zwycięskiego Powstania Wielkopolskiego, obchodzony 27 grudnia, uznano za święto państwowe.

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
w Poznaniu od kilkunastu lat
ukazuje młodzieży wkład Wielkopolan
w odzyskanie przez Polskę niepodległości,
wzbogaca także warsztat pracy dydaktycznej
wielkopolskich nauczycieli.

W projekcie edukacyjnym
„Powstanie Wielkopolskie 1918/1919. Pamiętamy!”
wzięło udział 3500 szkół i ok. 100 tys. uczniów.

W tym roku zapraszamy nauczycieli i nauczycielki na:
» warsztaty i konferencje

uczniów i uczennice na:

» XIV Konkurs Wiedzy o Powstaniu Wielkopolskim „Tobie Polsko ta kropla krwi wrzącej”.

Przedsięwzięcie organizowane jest we współpracy
z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
Towarzystwem Przyjaciół Powstania Wielkopolskiego,
Instytutem Pamięci Narodowej,
Kuratorium Oświaty w Poznaniu,
Muzeum Powstańców Wielkopolskich
oraz Towarzystwem Projektów Edukacyjnych.

Zapraszamy do udziału w Projekcie
Narodowego świętowania
Zwycięskiego
Powstania
Wielkopolskiego!

Szanowni Państwo

„Nauczanie we współczesnej szkole jest wyzwaniem dla każdego nauczyciela, któremu zależy nie tylko na ciekawych lekcjach, ale również na wzmacnianiu relacji z młodymi ludźmi”. To cytat wprowadzający do artykułu poświęconego konieczności zmian w metodyce (*Pokoleniowa zmiana i ewolucja w metodyce*).

Jeżeli dobrze się zastanowimy, to nic dla nas jako nauczycieli nie ma ważniejszego niż zainteresowanie uczniów uczeniem się i rozwijanie relacji sprzyjających edukacji, a przede wszystkim rozwojowi młodego człowieka. Takie przesłanie towarzyszy tematowi poruszanym w bieżącym numerze.

Piszemy o potrzebie kształcenia umiejętności dyskusyjnego, szczególnie ważnej w społeczeństwie demokratycznym, ale także jako kierunkowania uwagi ucznia na wysiłek argumentowania swoich opinii (*O debacie uczniowskiej i debatowaniu*). Opisujemy dobre praktyki w zakresie edukacji międzykulturowej, otwierającej na inność kulturową i wzajemną współpracę, także w warunkach spotkań za pośrednictwem platform komunikacyjnych (*Międzykulturowe spotkania online*). Proponujemy ciekawe narzędzia i metody pracy (m.in. audiodeskrypcję, stotyline, metodę a.d.a.m® publikację *Po drugiej stronie...*), z nadzieją, że pozwolą Państwu w doskonaleniu własnej pracy.

Gratulujemy serdecznie laurów zwycięzcom V edycji konkursów, organizowanych przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego. Tytuł „Wielkopolski Nauczyciel Roku” otrzymały: Joanna Gadowska z Zespołu Szkół Ekonomiczno-Usługowych im. Fryderyka Chopina w Żychlinie oraz Agnieszka Janakowiak-Maik z III Liceum Ogólnokształcącego im. św. Jana Kantego w Poznaniu. Mianem „Wielkopolskiej Szkoły Roku” mogą się natomiast szczycić: Zespół Szkół Rolniczych im. H. Dąbrowskiego w Środzie Wielkopolskiej oraz Zespół Szkół Zawodowych nr 2 im. Janusza Korczaka w Poznaniu.

Na nadchodzące święta proszę przyjąć życzenia wyłączenia się z sieci i bycia wspólnie z najbliższymi. Niech Nowy Rok 2022 stanie się wreszcie rokiem zwycięstwa nad pandemią i budowania nowych trwałych relacji także w obszarze edukacyjnym.

Ewa Superczyńska

SPIS TREŚCI

Uczyć lepiej

ODN
Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
w Poznaniu

Adres redakcji

ul. Górecka 1, 60-201 Poznań
tel. 61 858 47 00, fax 61 852 33 29
e-mail:
uczycielepiej@odnpoznan.pl
<http://www.odnpoznan.pl>

Konto

KB S.A. III O/Poznań
86 1500 1621 1216 2005 9460 0000

Redakcja

Redaktor naczelny
Ewa Superczyńska
Sekretarz redakcji
Joanna Marchewka
Zespół redakcyjny
Żaneta Chęćmińska
Agnieszka Gałązka-Kozłowska
Dorota Mursztyn-Gorgoń
Anna Golik-Czarnecka
Kinga Koszewska
Jakub Niewiński
Tadeusz Nowik

Kontakt:

Joanna Marchewka
tel. 61 858 47 64
joanna.marchewka@odnpoznan.pl

Korekta

Agnieszka Gałązka-Kozłowska
Jakub Niewiński

Autorzy tekstów

Żaneta Chęćmińska
Dorota Mursztyn-Gorgoń
Alina Płaziak-Janiszewska
Beata Jerzakowska-Kibenko
Kinga Koszewska
Agnieszka Gałązka-Kozłowska
Jakub Niewiński
Anna Pałczyńska
Agnieszka Szcześniak
Małgorzata Hips-Wolińska

Projekt graficzny czasopisma

Mateusz Leszkowicz

Projekt okładki, ilustracje

Sylwia Pragłowska

Skład i druk

Drukarnia Laser-Graf, Płock
biuro.lasergraf@gmail.com
tel. 664 434 122

Dydaktyka

2-3

O debacie uczniowskiej i debatowaniu

4-6

Audiodeskrypcja na lekcji języka polskiego

Ludzie, miejsca, zdarzenia

7

Zwycięzcy

Inspiracje

8-9

Po drugiej stronie...

10-11

Pokoleniowa zmiana i ewolucja w metodyce

12-13

Niech żyje kreatywność!

14-15

Radość muzykowania

16-17

Storyline w praktyce szkolnej

Dobre praktyki

18-19

Międzykulturowe spotkania online

20

Ogrody Jordanowskie miejscem alternatywnej nauki

O uczniowskiej debacie i debatowaniu

Deбата oksfordzka jest świetnym narzędziem aktywizującym uczniów. Rozwija intelektualnie, zwiększa odpowiedzialność za proces uczenia się, ale wymaga przy tym głębokiego zrozumienia jej istoty.

Żaneta Chełmińska

doradczyni metodyczna
ds. nauczania języka angielskiego;
nauczycielka w XX Liceum Ogólnokształcącym
w Poznaniu

Refleksje zawarte w artykule zrodziły się w trakcie przygotowywania młodzieży licealnej do Poznańskiej Ligi Debat. Projekt ten jest oparty na współpracy szkół ponadpodstawowych z poznańskimi uczelniami wyższymi i obejmuje cykl kilku tematycznych debat. Celem turnieju jest rozwijanie zasad merytorycznej dyskusji i zachęcanie do aktywności obywatelskiej. Spotkania prowadzone są według zasad debaty oksfordzkiej.

Długa tradycja

Choć sam projekt jest przedsięwzięciem dopiero rozwijającym się, to same metody dochodzenia do prawdy poprzez dyskusję znane są od dawna. Początków debatowania upatruje się u Arystotelesa, który sformułował pierwsze zasady około IV w. p.n.e. Następnie ewoluowały one, przyjmując odmienną postać w średniowiecznych *questio disputata*, aż do dialektyki Hegłowskiej i Marksistowskiej w XIX wieku, kiedy to porzucono tradycyjne rozumienie prawdy. Jednakże, w tym tradycyjnym, przeddialektycznym rozumieniu, debatowanie, zwłaszcza w realiach uniwersyteckich, miało doprowadzić do stanu, w którym „to, co jest w naszym intelekcie, jest zgodne z rzeczywistością” (*verum est adaequatio intellectus et rei*). Debatą dążącą do prawdy winna być więc procesem, który przez porównywanie ze sobą sprzecznych stanowisk prowadzi do stwierdzenia, czy postawione zagadnienie jest prawdziwe. Niesie to znaczące konsekwencje

dla dyskutantów. Będzie to choćby konieczność uznania przez przegrywających, iż przegrana nie musi być wynikiem ich niedoskonałości, ale zwycięstwem prawdy, zakładając oczywiście solidne przygotowanie do sporu.

Podstawowy cel

Debatowanie może stać się zatem próbą wypełnienia luki, obserwowanej obecnie przez nauczycieli, widzących zanik szeroko pojętej kultury dyskusowania oraz rozumienia otaczającej rzeczywistości. Nie ma tu wprawdzie miejsca na analizę przyczyn tego zjawiska, ale skutki problemu widoczne są na polu dydaktycznym i wychowawczym. Trudności w formułowaniu myśli czy argumentacji, używanie twierdzeń niepowiązanych logicznie, brak hierarchizacji argumentów i nieodróżnianie opinii od faktów, to jedynie część wyzwań dla współczesnej szkoły. Jeżeli spojrzeć na stosowane w debatach uczniowskich kryteria oceny wystąpień (m.in. struktura wypowiedzi, komunikacja werbalna czy kontrargumentacja), to stwierdzić należy, że udział uczniów w takich przedsięwzięciach może być dobrą odpowiedzią na wspomniane wyżej braki. Doświadczenie z pracy z uczniami także potwierdza ten wniosek.

Jednocześnie nabywanie umiejętności koniecznych w debatach może mieć skutki niepożądane. Aktywność taka, choć ma silny wpływ na rozwój motywacji, intelektu, umiejętności

Metody dochodzenia do prawdy poprzez dyskusję znane są od dawna. Początków debatowania upatruje się w starożytności.

Rolą nauczyciela
winno być
ukierunkowanie
ucznia
na kwestię
jakości
argumentacji,
ale też wzbudzenie
w nim namysłu
nad całością
zagadnienia
i mobilizacja
do poszukiwania
prawidłowego
rozstrzygnięcia.

werbalnych czy autoprezentacyjnych, może wiązać się z ryzykiem utrwalenia u ucznia błędnego przekonania, jakoby o prawdzie decydować miało samo przekonanie dyskutanta do własnego zdania, co rodzić może w konsekwencji brak pokory wobec prawdy jako takiej. To właśnie ten aspekt stawia bardzo wysoko poprzeczkę nauczycielowi, który przygotowując swoich uczniów, winien także kształtować ich postawy, wychowywać.

Rola nauczyciela

Nasuwa się wobec tego pytanie, jak winno wyglądać przygotowanie ucznia do udziału w debacie, w której nie ma on możliwości wyboru, po której stronie sporu stanie, a jego wypowiedzi będą oceniane głównie pod kątem skuteczności rozumianej jako zdolność obrony narzuconego stanowiska, a poznawanie prawdy stanie się więc kwestią drugorzędną. Tak ustalone reguły stwarzają ryzyko, że uczestnik zostanie niewolnikiem erystyki i tłumić będzie chęć poznania istoty zagadnienia. Może bowiem stwierdzić, że kwestia ta jest zbędna.

Wydaje się, że rolą nauczyciela winno być zatem ukierunkowanie

wysiłków ucznia nie tylko na kwestię jakości argumentacji, ale też na wzbudzenie jego namysłu nad całością zagadnienia i mobilizacja do samodzielnego dochodzenia do prawidłowego rozstrzygnięcia. Jeżeli zatem nauczyciel rozważałby podjęcie powyższego działania, to winno być ono rozumiane nie jako sprzeczne z projektem, jakim są debaty, ale jako jego uzupełnienie. Dobrym kierunkiem może być rozwiązanie podjęcia współpracy w przygotowaniach, w ramach zajęć dodatkowych, ze specjalistami akademickimi, z takich dziedzin jak logika, matematyka czy filozofia. Z pewnością roztropny i uważny nauczyciel będzie w stanie zidentyfikować potrzeby konkretnych już uczniów.

Podsumowując, przygotowanie do debatowania rozwija ucznia intelektualnie i podnosi jego kompetencje. Uzupełniająca praca z nauczycielem może wykształcić zdolność celowego posługiwania się wypracowanymi narzędziami z korzyścią w życiu prywatnym i zawodowym, a także formować pożądane społecznie postawy wchodzącej w dorosłe życie młodzieży.

Audiodeskrypcja na lekcji języka polskiego

Audiodeskrypcja (AD) dzięki opisom słownym pozwala na odbiór sztuki wizualnej osobom niewidomym. Coraz częściej znajduje też zastosowanie w edukacji powszechnej.

dr Beata Jerzakowska-Kibenko

dr nauk humanistycznych
w zakresie językoznawstwa,
glottodydaktyczka, logopedka,
dogo- i bajkoterapeutka, polonistka;
autorka kilkudziesięciu artykułów
i dwóch książek

Tym, co szczególnie wymaga podkreślenia, jest wykraczanie AD także poza obszar odbiorców niewidomych i niedowidzących. Technika ta bowiem ma zastosowanie jako wsparcie edukacji uczniów widzących. W niniejszym tekście uwaga została skupiona właśnie na tym aspekcie, ze szczególnym uwzględnieniem lekcji języka polskiego. Przedmiot ten, jako wiodący i humanistyczny, daje szerokie pole działania, by w czasie zajęć uwzględniać audiodeskrypcję w proponowanych uczniom zadaniach.

Audiodeskrypcję można analizować z uwzględnieniem wielu aspektów. Jednak w tym przypadku chodzi o zastosowanie jej jako prezentacji gatunku wypowiedzi, pokazaniu jej użyteczności w doskonaleniu umiejętności czytania ze zrozumieniem, wykorzystaniu do rozwijania wyobraźni, ćwiczenia dykcji, a także pracy z tekstem ikonycznym i tradycyjnym. W kolejnych częściach w sposób obrazowy, zaprezentowane zostaną wybrane zastosowania AD, które proponuje się w edukacji polonistycznej.

Nowe funkcje

Nowe audiodeskrypcje pełnią znacznie więcej funkcji niż klasyczne, których celem było zaprezentowanie dzieła oraz poinformowanie o tym, co znajduje się np. na obrazie. Dla nowych są to funkcje: poznawcza, estetyczna, wychowawcza, kulturotwórcza, edukacyjna, ludyczna, stymulująca, terapeutyczna. Ważnym zagadnieniem, które warto omówić z dziećmi na lekcji, jest kompozycja. W AD, zwłaszcza tych

klasycznych, nie jest ona skomplikowana, toteż przy odpowiednim doborze słownictwa i przykładów, uczniowie bez trudu poradzą sobie z tym zagadnieniem. Klasyczna AD jest czteroczęściowa i składa się z: metryczki, ujęcia globalnego i szczegółowego oraz zakończenia.

Zastosowanie

Jedną z propozycji jest skupienie się na użyteczności AD w nieco inny sposób i na początku pominięcie informacji o specyficznym odbiorcy. Można zatem po prostu zaprezentować klasie przykład i drogą dedukcji oraz analizy tekstu dotrzeć do sedna, czyli do tego, że jej celem jest werbalne zaprezentowanie jakiegoś dzieła sztuki. Uczniowie mogą zapytać o to, dlaczego będą czytać bądź słuchać o tym, co jest na obrazie. I uzyskanie takiego pytania gwarantuje sukces nauczyciela i zajęć, ponieważ pozwoli dotrzeć do pierwotnej roli AD, czyli ukie-
runkowania na niewidomego odbiorcę.

Alternatywą przedstawienia użyteczności AD może być sformułowane przez nauczyciela polecenie polegające na napisaniu o wybranym obrazie tekstu, który będzie zawierał informacje o tym, co dzieło przedstawia, a który uczniowie zamieszczą, np. w liście do kolegi/koleżanki. Dopiero po podobnym ćwiczeniu można wprowadzić termin „audiodeskrypcja” i metodą podającą dokonać charakterystyki tego gatunku. W zależności od tego, w jaki sposób dzieci zostaną zapoznane z pojęciem AD i na ile dokładnie, należy dobierać dalsze aktywności.

Audiodeskrypcja może posłużyć jako punkt rozpoczęcia opowiadania. Dziecko nie musi wiedzieć wiele na temat bitwy pod Grunwaldem, by napisać własny tekst inspirowany obrazem Jana Matejki.

Czytanie i słuchanie

Umiejętność, którą można ćwiczyć na różnych etapach edukacji szkolnej, wykorzystując przy tym AD, jest czytanie ze zrozumieniem. Podstawa programowa poświęca mu wiele uwagi, ponieważ jest ono jedną z bazowych kompetencji, którą powinien osiąść uczeń na pierwszym etapie edukacyjnym. Czytanie ze zrozumieniem można oczywiście ćwiczyć, wykorzystując przewidziane w programie materiały. AD proponuje się jako materiał niekonwencjonalny, wykraczający poza program, jednak w klasycznej postaci wystarczająco łatwy do zrozumienia przez dziecko w tym wieku. Toteż należy pamiętać,

że wykorzystanie AD traktuje się tu jako urozmaicenie zajęć przez nauczyciela, który poszukuje coraz to nowych rozwiązań i pomocy dydaktycznych.

AD w postaci klasycznej jest krótkim utworem poświęconym konkretnemu obrazowi. Warto zatem zaproponować ćwiczenia polegające na wysłuchaniu bądź przeczytaniu tekstu w izolacji od obrazu, a następnie na rozwiązaniu zaprojektowanych do niego zadań. Zawarte w nich polecenia powinny ściśle odwoływać się do informacji podanych w AD. Można zapytać o liczbę postaci na obrazie, jego nastrój, ułożenie jakiegoś elementu czy o charakterystyczną kolorystykę. Wszystkie takie treści

powinny znaleźć się w tekście AD. Można też z jedną AD wykonać ćwiczenia, zarówno na czytanie ze zrozumieniem, jak i ze słuchania.

Inną aktywnością, jaką można zaproponować uczniom, szczególnie w ramach słuchania ze zrozumieniem, jest naszkicowanie obrazu według instrukcji, którą stanowi AD. Na zakończenie z wykonanych prac można wspólnie zorganizować miniwystawę, na której zaprezentowane zostaną efekty uważnego słuchania czy czytania.

Rozwijanie wyobraźni

Gdy co najmniej dwoje dzieci słucha tego samego tekstu, pewne jest, że nie przedstawi go za pomocą takiego samego rysunku. Praktyka pokazuje, że także każda AD obrazu będzie inna. Wszystko zależy od wyobraźni audiodeskrybera i tego, na których elementach dzieła się skupi. Na lekcji nie chodzi o analizę talentu uczniów, lecz o to, na ile tekst AD został przez nich wysłuchany i zrozumiany, ale także jakie elementy (spośród usłyszanych) postanowili wyeksponować na swoich obrazkach.

Pobudzać wyobraźnię przez wykorzystanie AD można także w inny sposób. Tym razem umiejętności plastyczne nie będą tak bardzo potrzebne, natomiast istotne okażą się zdolności fantazjowania i tworzenia opowieści. AD może posłużyć jako punkt rozpoczęcia opowiadania czy zaprezentowania jakiejś autorskiej historii i nie musi mieć nic wspólnego z realiami dzieła, a jedynie stanowić inspirację.

Podobnie rzecz się ma z AD do obrazów historycznych, których geneza została udokumentowana i dokładnie poznana. W tym przypadku dziecko nie musi wiedzieć wiele np. na temat bitwy pod Grunwaldem, by napisać własne opowiadanie inspirowane obrazem Jana Matejki. Istotne dla opowieści będzie to, że jej akcja rozgrywa się w trakcie bitwy. Jeśli wyobraźnia ucznia będzie na tyle bogata, że wojującym z odsieczą przybędą Marsjanie, to nauczyciel zamiast się załamywać, może docenić pomysłodawcę i zmotywować do dalszej pracy nad twórczym pisaniem.

Dzieci w szkole podstawowej, zwłaszcza w młodszych klasach, mają bardzo bujną wyobraźnię. Jest to walor, który w edukacji polonistycznej można wykorzystać. Oczywiście uczniowie muszą rozumieć różnicę pomiędzy zadaniami, podczas wykonywania których należy trzymać się realiów bądź nawet je zbadać, a tymi, w przypadku których mają możliwość fantazjować i dać się ponieść wyobraźni. Co więcej, jeśli klasa jest zdolna, warto, by nauczyciel opowiedział np. o jakimś wydarzeniu historycznym w sposób zgodny z faktami. Może to nastąpić w formie podsumowania i weryfikacji historii stworzonych przez uczniów, i można do tego przejść słowami: „Wasze historie są niesamowite. Pokazaliście, jak bujną macie wyobraźnię. Jeśli jednak wrócić do tego, co się naprawdę wydarzyło, to...”.

Ćwiczenie dykcji

Sposób aranżacji takich ćwiczeń i ich realizacji należą oczywiście do nauczyciela. Może on, a właściwie nawet warto, by to zrobić, skonsultować swoje pomysły z klasą. Warto zapytać na przykład, czy uczniowie chcą zorganizować spotkanie czytelnicze, wystawę albo konkurs lektorski, w ramach którego nauczyciel wybierze te AD, do których dzieci tworzyły własne obrazki ze słuchu, a następnie uczniowie wcielą się w lektorów czytających teksty na żywo.

Aby cel został osiągnięty, podczas wykonywania ćwiczenia, bez względu na jego formę, nauczyciel powinien zwracać uwagę na sposób czytania wybranych AD, czy uczeń czyta wyraźnie; akcentuje treści, które tego wymagają; zaznacza intonacją pytania, wykrzyknienia, przemilczenia (w klasycznych AD takie zabiegi raczej nie występują), pauzy, itd. Jeśli zadba się podczas lekcji o wszystkie te aspekty, AD może sprawdzać się jako ćwiczenie dykcji i czytania na głos.

Tekst i obraz

Jedną z możliwości wykorzystania tych form jest ich porównanie, tzn. sprawdzenie, na ile tekst AD, który ma charakter wtórny, powstaje jako „tekst do dzieła”. Można zaprojektować

zadania, zarówno dla każdego ucznia z osobna, jak i grupy. W indywidualnych każdy samodzielnie stara się szukać na obrazie detali, o których mowa w AD, a przy okazji dostrzega to, o czym nie było mowy w tekście. W przypadku tych drugich, można rozwiązać to w taki sposób, że każdy zespół zajmuje się osobnym akapitem.

Kolejny sposób, w jaki można podejść do takiego zadania, to wyświetlenie uczniom reprodukcji bądź pokazanie jej wydruku na karcie (najlepiej rozdać takie kopie, by na ławce był co najmniej jeden egzemplarz). Natomiast tekst AD powinien zostać odczytany przez nauczyciela na głos. Wówczas uczniowie będą spoglądać na reprodukcję i słuchać AD, jednocześnie starając się wychwycić podobieństwa i różnice. Można również zorganizować konkurs, w którym nagrodzona będzie spostrzegawczość.

W tekście zaprezentowano kilka różnych przykładów wykorzystania AD w edukacji polonistycznej. Dotyczą one zarówno wprowadzania nowego gatunku wypowiedzi, potraktowania go jako tekstu użytkowego, dzięki któremu można ćwiczyć czytanie ze zrozumieniem, dykcję, rozwijanie wyobraźni, a nawet pracę z dwoma różnymi tekstami, tzn. zapisanym oraz ikonycznym.

Przedstawione pomysły nie wyczerpują ani możliwości wprowadzania innych atrakcyjnych zadań, ani potencjału AD. Skupiono się na tych podstawowych, by zachęcić nauczycieli do ich wypróbowania, a także poszukiwania innych rozwiązań, które będą dostosowane do konkretnej klasy.

Bibliografia

- Jerzakowska B., *Posłuchać obrazów*, Poznań 2016, s.19-20.
- *Ekfraza poetycka a audiodeskrypcja*, „Polonistyka” 5/2013, s. 10-13.
- *Kreatywność w audiodeskrypcji, propozycje rozwiązań – rozwiązania wstępne*, {w:} *Nauczyciel i uczeń w przestrzeni kreatywnych działań*, red. J. Skibska, J. Wojciechowska, Warszawa 2015, s. 225-238.

Zwycięzcy

W czasie uroczystej gali w Sali Ziemi na terenie Międzynarodowych Targów Poznańskich nagrodzono nauczycieli oraz szkoły z całej Wielkopolski.

W V edycji konkursów organizowanych przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego wpłynęło łącznie 171 wniosków. Uhonorowano nauczycieli i szkoły, które wyróżniają się innowacyjnością oraz krzewieniem tradycji patriotycznych i lokalnych oraz kształtują w uczniach model nowoczesnego Wielkopolanina.

Zwycięzcy, laureaci oraz wyróżnieni w konkursach otrzymali nagrody finansowe, dyplomy oraz pamiątkowe statuetki wykonane przez artystę plastyka. Wśród zwycięzców znaleźli się: Joanna Gadomska z Zespołu Szkół Ekonomiczno-Usługowych im. Fryderyka Chopina w Żychlinie oraz Agnieszka Jankowiak-Maik z III Liceum Ogólnokształcącego im. św. Jana Kantego w Poznaniu. Zwycięskimi szkołami okazały się: Zespół Szkół Rolniczych im. H. Dąbrowskiego w Środzie Wielkopolskiej oraz Zespół Szkół Zawodowych nr 2 im. Janusza Korczaka w Poznaniu. Laureatami konkursu „Wielkopolski Nauczyciel Roku” zostali: Beata Górecka (III Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Kaliszu), Małgorzata Grenda (Wielkopolski Samorządowy Zespół Placówek Terapeutyczno-Wychowawczych w Cerekwicy Nowej), Justyna Szofer-Andrzejewska (Zespół Szkół nr 1 w Nowym Tomyślu), Łukasz Korcz (Zespół Szkół Rolniczych im. Jana Henryka Dąbrowskiego w Środzie Wielkopolskiej). Laureatami konkursu „Wielkopolska Szkoła Roku” zostały: Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła w Moskurni, I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Pile, Szkoła Podstawowa w Głuchowie Zespół Szkół Ekonomicznych im. Maksymiliana Jakowskiego w Słupcy

O tytuł
„Wielkopolskiej
Szkoły Roku”
walczyły
92 placówki.

O zaszczytne miano
„Wielkopolskiego
Nauczyciela Roku”
w szranki stanęło
79 osób.

Dorota Murtsztyn-Gorgoń

nauczycielka konsultantka,
ODN w Poznaniu

Pomysł na edukację

Ewelina Zawielak, dyrektorka Zespołu Szkół Rolniczych im. H. Dąbrowskiego w Środzie Wielkopolskiej, uważa między innymi, że jej szkoła została doceniona za innowacyjność kształcenia i stosowanie nieszablonowych rozwiązań oraz działania mające na celu kształtowanie postaw patriotycznych nowoczesnego Wielkopolanina. Według dyrektora Zespołu Szkół Zawodowych nr 2 im. Janusza Korczaka w Poznaniu, Andrzeja Maciejaka, do tych wyróżniających działań należy dołączyć osiągnięcia związane ze współpracą z lokalnym środowiskiem. Zgodnie twierdzą, że ciągłość działań i zapewnienie uczniom wszechstronnego rozwoju jest drogą do sukcesu szkoły. Obydwoje czerpią satysfakcję z sukcesów uczniów i pracowników, którzy wspólnie na nie pracują. Obserwują losy absolwentów, radzących sobie na rynku pracy oraz ich ścieżki zawodowe, co napawa ich optymizmem i nadaje sens temu, co robią. Specyfika szkoły i młodzieży kształcącej się w niej wymaga zmian i ciągłych modernizacji zasad funkcjonowania placówki. Młodzież Zespołu Szkół Zawodowych nr 2 bierze udział w projektach dających możliwość zdobywania nowych umiejętności i kwalifikacji. Równolegle realizowane są projekty: „Śniadanie na Żniwnej”, „Smaki Poznania”, „Kuchnia Staropolska”. W planach widzą swoje szkoły jako nowoczesne placówki na miarę XXI wieku, a swoich absolwentów odnoszących sukcesy.

Po drugiej stronie...

Publikacja Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu jest czwartą książką z serii *Inspiracji*. Wspiera kształcenie dociekliwości poznawczej, umiejętności dyskusji i postawę krytycznego myślenia.

Alina Płaziak-Janiszewska

nauczycielka konsultantka
ds. nauczania etyki
i języka polskiego
w ODN w Poznaniu

Filozofia powstała w kolebce cywilizacji europejskiej i towarzyszy ludziom od ponad dwudziestu pięciu wieków. W polskiej szkole jako przedmiot edukacji pojawiła się na krótko. I zniknęła. Nie przeszkodziło to jednak w możliwości kształtowania postaw filozoficznych. Bo być filozofem to mieć określone kompetencje. Jak się okazuje, szczególnie cenione we współczesnym świecie. Zalicza się do nich otwartość na dyskurs, kwestionowanie utartych poglądów, umiejętność zadawania pytań, poszukiwanie alternatywnych rozwiązań, dziwienie się, czyli życie w ciągłej intelektualnej aktywności przeciw dogmatycznym osądom. Oczywiście, zdobywać tego typu kompetencje można w różnych przestrzeniach i niekoniecznie w szkole.

Kolejna z cyklu

Najnowsza publikacja Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu *Po drugiej stronie... Inspiracje metodyczne nie tylko dla nauczycieli etyki* to już czwarta książka z serii *Inspiracje*, do tej pory ukazały się *Kierunek wartości* (Poznań, 2016), *Kierunek dialog* (Poznań, 2017), *Krok dalej...* (Poznań, 2019). Pozycja ta, tak jak i poprzednie, adresowana jest nie tylko do osób uczących etyki, może także stanowić pomocne narzędzie podczas zajęć humanistycznych, teatralnych, godzin z wychowawcą, itp. Książka nie ma charakteru podręcznika, jak piszą autorki, raczej inspiruje do działań rozwijających kluczowe

kompetencje, w tym krytyczne i twórcze myślenie.

Wychodząc od tekstu

Każdorazowo impulsem do rozważań są opowiadania, powiastki filozoficzne, napisane specjalnie na potrzeby tej publikacji przez Alinę Płaziak-Janiszewską oraz Jarka Marka Spychałę. Wszystkie teksty łączy ich metaforyczny charakter, można je zatem odczytać na wiele sposobów. Zaproponowane ćwiczenia rozwijają tylko niektóre wątki. Warto więc zdać się na intuicję dzieci i podążyć ich tropem, poszukując w opisanych sytuacjach, odniesień do osobistych doświadczeń i skojarzeń. Piętnaście tekstów zebrano w dwóch częściach: *Ja odczuwam* oraz *Ja odkrywam*. W pierwszej zaproponowano zagadnienia związane z emocjami, a w drugiej – rozważania na temat najbliższego otoczenia, w tym namysł nad naturą i kulturą, a później nad abstrakcyjnymi pojęciami, jak ciekawość i wiedza, które są ich owocami. Każdą z opowieści zestawiono z cytatem, pochodzącym z literatury pięknej albo nauk humanistycznych czy społecznych jako zachętę do dyskusji o głównym motywie zajęć, do jego odgadnięcia, sprecyzowania czy też skonfrontowania z treścią poznanej historii.

Przeżycie i refleksja

Filar tej publikacji stanowią propozycje metodyczne, opracowane przez redaktorki tego tomu, a zarazem doświadczone

Książka adresowana jest nie tylko do osób uczących etyki, może także stanowić pomocne narzędzie podczas zajęć humanistycznych, teatralnych, godzin z wychowawcą.

Proponowane
ćwiczenia
zachęcają do
wchodzenia
w różne role,
patrzenie na
omawiane
zagadnienia
z różnych
perspektyw, a także
przedstawianie
swoich przemyśleń
w pierwszej
kolejności poprzez
techniki dramowe
i artystyczne
wytwory.

pedagożki, nauczycielki etyki: Alinę Płaziak-Janiszewską, Karolinę Gruchalską-Matuszak, Zofię Drossel-Jórdeczkę, Alicję Skrzypczak. Autorki, wychodzą z założenia, że edukacja to holistyczny proces, traktują refleksję, uogólnienie, wnioskowanie (aspekt poznawczy) równorzędnie z zaangażowaniem zmysłów, wchodzeniem w interakcje w grupie czy dyskursem (aspekt afektywny). Ćwiczenia te często zachęcają uczestniczki i uczestników do wchodzenia w różne role, patrzenie na omawiane zagadnienia z różnych perspektyw, a także przedstawianie swoich przemyśleń w pierwszej kolejności poprzez ciało (np. techniki dramowe: rzeźba, fotografia, improwizacja) i artystyczne wytwory (np. drabina wartości, karty wartości, tort czasu). W tym procesie ważną rolę odgrywa też dyskusja, której celem jest przede wszystkim przedstawienie rozmaitych sądów, opinii, domniemywań czy wątpliwości, a nie wiedza. Zaproponowane pytania stanowią pewien plan na dyskusję, na którą składają się te dotyczące tekstu oraz wkraczające w bardziej ogólne, abstrakcyjne zagadnienia. Dobrą praktyką

jest, aby w trakcie dyskusji podążać za grupą, pozwalając na swobodne wypowiedzianie się uczniów i uczennic z uzasadnianiem swojego stanowiska.

Bycie w dialogu

Każdy rozdział zakończono modulem *Po drugiej stronie...* – autorki w ten sposób zachęcają czytelników i czytelniczki do indywidualnego potraktowania materiału dydaktycznego, dostosowując go do własnych celów, warunków organizacyjnych poprzez modyfikację metod i technik pracy, tworząc własne teksty. Ponadto zapraszają, aby każdy stał się współtwórcą/współtwórczynią książki.

Po drugiej stronie... nie koncentruje się zatem na historii filozofii, eksploracji wiedzy, ale na procesie nauczania i uczenia się, traktowanym jako przygoda w wielu jej (często niedocenianych) aspektach, jak tworzenie relacji, patrzenie na świat z ciągłym zadziwieniem poprzez pryzmat wielu ludzi i życie z refleksją i namysłem nad sobą i nad tym, co się dzieje wokół. Autorki bowiem wierzą, że rozwój społeczeństw zaczyna się od każdego z nas.

Pokoleniowa

zmiana i ewolucja w metodyce

Nauczanie we współczesnej szkole jest wyzwaniem dla każdego nauczyciela, któremu zależy nie tylko na ciekawych lekcjach, ale również na wzmacnianiu relacji z młodymi ludźmi. Odległe uczniowi treści warto wprowadzać przy pomocy bliskich mu kontekstów.

Agnieszka Gałązka-Kozłowska

nauczycielka języka polskiego
i plastyki w Zespole Szkół nr 1
w Swarzędzu;
doradczyni metodyczna
w ODN w Poznaniu

Od kilkunastu lat pracuję jako polonistka w szkole ponadpodstawowej. Język polski to przedmiot, z którym uczniowie są szczególnie związani, ponieważ omawiane treści naturalnie nakładają się na ich codzienny, prywatny świat. Traktuje o wartościach, kształci potrzebne umiejętności, angażuje do dyskusji. Dodatkowo to przedmiot egzaminacyjny. Można by zatem założyć, że aktywność uczniów nie powinna stanowić problemu. Wiemy, że nie zawsze tak jest.

Projektując konkretne lekcje, często stoję przed dylematem: jak bardzo uatrakcyjnić proces dydaktyczny. Czuję się ograniczona czasem – nieubłagany tyranem, widmem egzaminów, ścigającym nauczycieli z zegarkiem w ręku. Tik-tak. Z drugiej strony, zdaję sobie sprawę, że lekcje nie powinny być schematyczne, gdyż wtedy przyswajanie wiedzy jest ograniczone. Pozornie wszystko wygląda bardzo dobrze – realizacja przebiega pomyślnie, tematy lekcyjne wpisane do dziennika elektronicznego, punkty podstawy programowej odhaczone. Wątpliwości jednak pozostają i skłaniają do poszukiwań odpowiedzi, tropienia uzasadnień, śledzenia zmian.

Potrzeba modyfikacji

Dzięki rozwojowi neurobiologii i neurodydaktyki wiemy, jak działa mózg dziecka czy nastolatka. Pewne jego sfery odpowiedzialne za planowanie, przewidywanie konsekwencji czy emocje

są niedojrzałe i dlatego nie funkcjonują prawidłowo. Zdajemy sobie też sprawę, że pamięć krótkotrwała to nie duży magazyn, który nie został stworzony wyłącznie do zapamiętywania niezliczonych definicji, nazw czy dat. Wiemy również, że jeżeli chcemy, aby przekazywana przez nas wiedza została na dłużej w umysłach młodych ludzi, warto zadbać o poczucie bezpieczeństwa uczniów, o powtarzanie ważnych wiadomości i komunikatów, a także o szczególne zainteresowanie tematem.

Warto wiedzieć, że mózg młodego człowieka zapamiętuje najlepiej początek i koniec danego zdarzenia, a także wprowadzone modyfikacje. Dlatego nie osiągniemy sukcesu, kształcąc schematycznie. Opłaca się sięgać po zmianę, wprowadzać wariacje do omawianych lekcji – nie tylko języka polskiego. Modyfikacje nie muszą być duże. To może być pojedynczy utwór muzyczny, kreatywne ćwiczenie, wykorzystujące nowoczesne technologie. Przygotowanie takiego autorskiego materiału bywa czasochłonne, ale i przyjemne. A w dodatku chodzi tu – przepraszam za wątek rodem z *Fausta* – o zdobywanie umysłów i serc.

Nowe pokolenie

Amerykańska badaczka przemian generacyjnych, Jean Twenge, w książce *iGen*, charakteryzując pokolenie ludzi urodzonych po 1995 r., używa tytułowego skrótu na określenie „pokolenia

Popkulturowe konteksty są narzędziem pozwalającym dotrzeć do młodzieży i przekonać ją, że tematy pozornie odległe łączą się ze współczesnością. Dlaczego zatem nie omawiać mitu o Arachne w kontekście postaci Spider-Mana?

Internetu”. „iGen” to ludzie, którzy nie pamiętają czasów sprzed Internetu. Są tolerancyjni i otwarci, ale też znerwicowani i wolniej dojrzewają. Nie spieszy im się z opuszczeniem rodzinnego domu, bo zapewnia im poczucie bezpieczeństwa, które jest dla nich szczególnie istotne.

Stosunek pokolenia iGen do szkoły często wiąże się z wycofaniem. Młodzi są przekonani, że szkoła nie pomoże im w dorosłym życiu, bo zbyt odległa jest od świata współczesnego, zwłaszcza technologii. Autorka książki podkreśla, że omawiane pokolenie różni się od generacji swoich rodziców bardziej niż to było wcześniej. Tym bardziej możemy więc stwierdzić, że w ich przypadku lekcja musi być próbą zbudowania pomostu i trzeba sięgać po bliskie młodym ludziom konteksty, technologie, media. W świetle ustaleń Twenge, podstawą skutecznej edukacji są relacje, o które należy dbać każdego dnia.

Popkultura? Tak!

Biorąc pod uwagę kwestie związane z przemianami pokoleniowymi, a także interesujące ustalenia z zakresu neurobiologii, warto wrócić do pytania: jak uatrakcyjnić proces dydaktyczny? Myśląc o sposobach na urozmaicenie lekcji języka polskiego w szkole ponadpodstawowej, sięgam często po kulturę popularną. Popkulturowe konteksty są narzędziem pozwalającym dotrzeć do młodzieży i pokazać jej, że tematy

pozornie odległe łączą się ze współczesnością. Do popkultury podchodzę pragmatycznie, a także z zaciekawieniem. Dzięki takim działaniom mam szansę ułatwić uczniowi przyswajanie treści kanonicznych oraz uczyć krytycznego odbioru.

Dlaczego zatem nie omawiać mitu o Arachne w kontekście postaci Spider-Mana i nie sięgać po amerykańskich superbohaterów przy omawianiu mitycznych herosów czy etosu średniowiecznego rycerza? Czy zajęcia na temat *Bogurodzicy* nie mogłyby zostać ożywione ostrym rockowym brzmieniem muzycznej wersji utworu? Przystępniej wtedy mówić o nastroju, wrażeniach czy przestaniu. Kiedy chcę pokazać ponadczasowość poezji Tetmajera, sięgam po inspirowane nią hiphopowe aranżacje polskiego rapera Piha. Podsumowując, rozmowy na temat średniowiecza, wybieram fragmenty filmu Monty Python i święty Graal, by pokazać, jak twórczo można wykorzystać wiedzę historyczną i udowodnić, że jej znajomość jest w tym przypadku warunkiem dobrej zabawy.

Myślę, że popkultura pozwala oswoić teksty odległych epok, sprawia, że przestają być „niewidzialne” dla współczesnej młodzieży. Pomaga przyciągnąć i zatrzymać uwagę. Z pewnością nie jest to remedium doskonałe, ale na pewno jest to przestrzeń, poszerzająca edukacyjne perspektywy analizy i interpretacji tekstów.

Niech żyje kreatywność!

Inspiracji do obchodzenia przez dzieci Dnia Kropki, zapoczątkowanego przez wydanie książki Petera H. Reynoldsa, nie brakuje w sieci. Dlaczego nie zaprosić do tego święta kreatywności także młodzieży?

dr Anna Pałczyńska

doktor nauk humanistycznych
w zakresie językoznawstwa,
nauczycielka języka angielskiego
w Zespole Szkół Ponadpodstawowych
w Kleszczowie;
adiunkt w Akademii Humanistyczno-
-Ekonomicznej w Łodzi;
autorka książki *Cultural Equivalence
in Polish and German Dubbing*

Kiedy w 2003 roku pojawiła się na półkach w księgarniach *The Dot* Petera H. Reynoldsa, nikt nie spodziewał się chyba, jak wielki ta książka będzie miała wpływ na nauczycieli i uczniów większej części świata. Opowieść o Vashti, która początkowo nie wierzy we własne zdolności, a która zainspirowana swoją nauczycielką zostaje artystką, by później wspierać kreatywność innych dzieci, znalazła odbiorców na całym świecie i stała się kamieniem węgielnym obchodzonego 15 września Dnia Kropki¹.

Inspiracji do obchodzenia tego dnia w Internecie nie brakuje, jednak większość materiałów adresowana jest do przedszkolaków lub uczniów szkół podstawowych. Proszeni są o założenie ubrań w kropki, potem rysują, wyklejają, malują kropki, rozwiązują zadania, polegające na łączeniu kropek, skaczą po klasie od kropki do kropki, itd. Nauczyciele tego poziomu edukacyjnego mogą wybierać spośród wielu pomysłów, twardszy orzech do zgryzienia mają angliści w szkołach średnich. Dzielę się zatem swoim doświadczeniem w tym zakresie.

Dla pierwszoklasistów

Z uwagi na fakt, iż dzień ten nie jest znany w Polsce od dawna, uczniowie liceum i technikum rzadko znają historię Vashti. Dlatego też zajęcia związane z Dniem

Kropki można, a może należy, rozpocząć od zapoznania uczniów z niesamowitą historią tej rezolutnej dziewczynki. W serwisie YouTube znajdziemy audiobook *The Dot*, który dodatkowo opatrzone jest rysunkami autora książki².

Po wysłuchaniu opowieści o Vashti nauczyciel prowadzi dyskusję na tematy związane z inspirowaniem, kreatywnością, rozumieniem, czym jest sztuka, itd. Kolejny etap lekcji oparty jest o ważny cytat z *Kropki*, a mianowicie: „Just make a mark and see where it takes you” („Postaw tu kropkę i zobaczmy, co się stanie”, tłum. Iwona Mączka). Nauczyciel rozdaje uczniom kartki formatu A3 (mogą być kolorowe) i prosi o wyciągnięcie farb, mazaków, kredek, kolorowych długopisów (o przyniesienie materiałów trzeba poprosić dzień wcześniej) i podaje polecenie: „Make a mark and see where it takes you” („Postaw tu kropkę i zobaczmy, dokąd cię ona zaprowadzi.”). Uczniowie pracują indywidualnie, najpierw stawiają kropkę, a potem dorysowują lub domalowują resztę obrazka.

Ostatni etap zajęć, bodajże najważniejszy i najciekawszy, to prezentacja swoich prac. Uczniowie opowiadają w języku angielskim, gdzie zaprowadziły ich kropki. Jeśli zostaje chwila, proszę jeszcze uczniów o powiedzenie, która praca podoba im się najbardziej i dlaczego.

¹ Istnieje nawet oficjalna strona internetowa poświęcona obchodom tego dnia: <https://www.internationaldot-day.org/>, dostęp 27.10.2021.

² *The Dot* by Peter H. Reynolds <https://www.youtube.com/watch?v=Clpw7PG7m1Q>, dostęp 27.10.21.

Często mają wtedy do powiedzenia sobie nawzajem wiele ciepłych słów.

Dla drugoklasistów

Uczniowie klas drugich, którzy obecni byli na zajęciach w Dniu Kropki w 1. klasie, pamiętają mniej więcej historię Vashti. Dla przypomnienia podaję przed zajęciami link do audiobooka, stosując metodę odwróconej lekcji. Lekcję zaczynam od pracy w parach i polecenia: „Powiedz koleżce/koleżance, o czym jest ta książka”.

Następnie rozdaję uczniom małe, samoprzylepne karteczki, a na tablicy piszę jedno słowo: CREATIVITY (kreatywność). Zadaniem uczniów jest napisanie na karteczce, co to słowo oznacza i przyklejenie jej na tablicy. Kiedy wszyscy uczniowie już to robią, możemy odczytać i przedyskutować tę kwestię, podając konkretne przykłady tego, jak kreatywność możemy rozwijać.

Trzecią część lekcji warto poświęcić na ćwiczenia twórczego myślenia, można na przykład podzielić uczniów na grupy i poprosić, aby w 3 minuty spisali, do czego można użyć zapalki lub długopisu. Im więcej pomysłów, tym lepiej. Można poprosić również, aby w parach/grupach napisali wiersz w taki sposób, że każdy uczeń wymyśla jeden wers na podstawie tego, co wymyślił uczeń poprzedni.

Dla trzecioklasistów

W klasie trzeciej możemy sięgnąć po oryginalne materiały językowe i zbudować zajęcia wokół wydarzenia, w którym na platformie Flipgrid uczestniczył autor książki *Kropka*. Peter Reynolds poprowadził wraz z bratem bliźniakiem 15 września 2021 roku wirtualne spotkanie, podczas którego opowiedział, jak zrodził się pomysł na opowieść o Vashti i jaki przekaz ona niesie. Spotkanie zostało nagrane i udostępnione online na platformie YouTube³.

Po pierwszym etapie lekcji, podczas którego nawiązujemy do przeprowadzonych w latach poprzednich zajęć dotyczących opowieści o Vashti, pytamy, czym jest kreatywność, czy rozumienie tego pojęcia jakoś się zmieniło w odbiorze uczniów, możemy przejść

do drugiego etapu zajęć, tj. do stworzenia nagrania, podczas którego uczniowie będą odpowiadać na przygotowane przez nas wcześniej pytania. Pytania mogą być otwarte (np. „Gdzie znajdował się Peter Reynolds, kiedy po raz pierwszy pomyślał o kropce?”) lub zamknięte (np. „Peter Reynolds współpracuje na co dzień z bratem – prawda czy fałsz?”). Dobrym pomysłem może też okazać się wykorzystanie platformy Edpuzzle, która daje możliwość wgrywania, edytowania filmików z YouTube przy jednoczesnym dodawaniu różnego rodzaju pytań do oglądanego materiału audiowizualnego. Dzięki opcji Go live! uczniowie mogą odpowiadać na pytania symultanicznie przy pomocy swoich telefonów komórkowych.

Na zakończenie można poprosić uczniów, aby jeden z nich wcielił się w Petera Reynoldsa, pozostali zaś w reporterów i zainscenizowali spotkanie autorskie.

Dla czwartoklasistów

Uczniowie ostatniej klasy liceum lub przedostatniej technikum będą już w większości znali historię Vashti. Może warto poprosić ich o nagranie innej wersji tej historii? Mogliby podzielić się na grupy i ustalić, kto pisze scenariusz, kto gra, kto nagrywa, kto montuje, a następnie zrealizować taki projekt. Im większa

samodzielność uczniów w tym przypadku, tym lepiej. Na lekcji takie filmiki można odtworzyć i przedyskutować, pamiętając, aby podkreślać ich walory, a niedociągnięcia pominąć milczeniem. Uczniowie mogą się podzielić wrażeniami z realizacji projektu – co było dla nich trudne, czego się nauczyli, co odkryli.

Nauczyciel może również zdecydować, że uczniowie stworzą krótką wypowiedź pisemną, na przykład email do przyjaciela z Wielkiej Brytanii, w którym opiszą realizację takiego projektu.

Twórcza odwaga

Pomysłów na obchodzenie Dnia Kropki w szkole podstawowej czy przedszkolu jest mnóstwo, jednak przy odrobinie chęci oraz pomysłowości takie zajęcia również doskonale wypadną w szkole średniej. Kreatywność warto wspierać na każdym etapie edukacyjnym. Umiejętność rozwiązywania problemów w nietuzinkowy sposób jest jedną z ważnych cech poszukiwaną przez większość pracodawców na obecnym rynku pracy, dlatego zamiast koncentrować się na realizacji podstawy programowej warto choć raz w roku sięgnąć do tematyki innej niż zwykle, umożliwić uczniom szkoły ponadpodstawowej pokazanie artystycznej strony swojej duszy, by w ten sposób uwrażliwić ich na siebie i innych.

Kreatywność warto wspierać na każdym etapie edukacyjnym i pozwalać uczniom na pokazanie artystycznej strony swojej duszy, by w ten sposób uwrażliwić ich na siebie i innych.

³ Flipgrid Live Event: *Celebrate International* <https://www.youtube.com/watch?v=ZZ5-ipwkdY4>, dostęp 27.10.2021.

Radość muzykowania

W jaki sposób zindywidualizować naukę gry na instrumencie dla ucznia z trudnościami w uczeniu się? Jak grać ulubione melodie, nie znając tajników zapisu nutowego? Odpowiedzią jest metoda opracowana przez polskiego pedagoga.

Kinga Koszewska

nauczycielka w Przedszkolu nr 148 „Mali Europejczycy” w Poznaniu, doradczyni metodyczna ds. wychowania przedszkolnego w ODN w Poznaniu; młodośniczka instrumentów dętych

Flet prosty jest zdecydowanie najbardziej znanym instrumentem wykorzystywanym w edukacji wczesnoszkolnej i jednym z najprostszych instrumentów dętych z grupy drewnianych. Wywodzi się od ludowej fujarki i do XVIII wieku, wykorzystywany był zarówno do gry solowej, jak i zespołowej. Obecnie jest bardzo popularny wśród amatorów i nauczycieli muzyki.

Flet prosty występuje w odmianie renesansowej i barokowej oraz w pięciu standardowych wielkościach. Odmiana renesansowa posiada siedem dziurek w części wierzchniej i jedną pod spodem instrumentu. W odmianie barokowej dwa ostatnie otwory są podwójne. Flety wykonane z drewna charakteryzują się ładnym, ciepłym brzmieniem, wymagają jednak wielu zabiegów konserwacyjnych. W edukacji popularniejsze są instrumenty wykonane z tworzywa sztucznego, które nie pozwalają uzyskać tak doskonałej barwy dźwięku.

Flet prosty zbudowany jest z dwóch części – piszczałki i chwytaki. Gra na nim polega na dęciu w ustnik przy jednoczesnym otwieraniu i zamykaniu palcami otworów. Najczęściej dostrojony jest do dźwięku C lub F. Odpowiedni układ zamkniętych otworów odpowiada konkretnym dźwiękom w zapisie nutowym, jednakże osoby ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się mogą mieć problem z opanowaniem umie-

jętności odczytywania nut. Pomocnym w indywidualizacji pracy z uczniem może okazać się system słuchowo-cyfrowy stworzony przez polskiego pedagoga mieszkającego w Szwecji.

Z pasji do muzyki

Adam Zimny jest pedagogiem, aktywnym nauczycielem i multiinstrumentalistą, a także twórcą pomocy dydaktycznych oraz podręczników. Ukończył studia w zakresie pedagogiki i instrumentalistyki w Wyższej Szkole Muzycznej w Malmö. W mieście tym otworzył również księgarnię muzyczną Noten, gdzie w latach 90., dzięki licznym kontaktom z klientami, zrodził się projekt metody a.d.a.m® – efekt wieloletniej pracy i rezultat muzycznej pasji.

System słuchowo-cyfrowy adresowany jest zarówno do dzieci, jak i dorosłych rozpoczynających przygodę z instrumentem. Nuty są pewnego rodzaju symbolicznym językiem. Za ich pomocą możemy wyrazić wszystkie cechy dźwięków, rytmy, melodii, harmonii, dynamiki oraz artykulacji. Dla wielu dzieci zapis nutowy, który jest ściśle skorelowany z matematyką, bywa skomplikowany i trudny do przyswojenia, co z kolei często powoduje zniechęcenie do nauki gry na instrumencie. Adams Digitala Auditiva to metoda, która przybliży młodemu muzykowi zapis nutowy, jednocześnie podając

Flet prosty zbudowany jest z dwóch części – piszczałki i chwytnej. Wykonany z drewna charakteryzuje się ładnym, ciepłym brzmieniem, wymagają jednak wielu zabiegów konserwacyjnych.

//
 Rolą pedagoga
 jest stymulowanie
 umiejętności
 grania znanych
 i lubianych przez
 dziecko melodii.
 Rozwiązania
 wykorzystane
 w metodzie
 a.d.a.m®
 są proste
 i skuteczne
 w nauce gry
 na instrumencie.

mu alternatywę w postaci specjalnego kodu – cyfrowych tabulatur ukrytych w główkach nut. Tabulatury nie są skomplikowane, a metoda nie wprowadza fachowej terminologii z zakresu teorii muzyki. Dzieci korzystające z metody a.d.a.m® grają w zespołach, improwizują i czerpią wiele radości z gry na ulubionym instrumencie.

Alternatywa dla nut

Zapis nutowy, zaopatrzony w cyfrową tabulatwę, został skonstruowany dla fletu prostego, ale jest dostępny również dla innych instrumentów. Zasada jego odczytu jest bardzo prosta – cyfra umieszczona na główce nuty pokazuje grającemu, ile dziurek, licząc od ustnika, należy zakryć, aby wydobyć dźwięk przez nią reprezentowany. Uściślając, system słuchowo-cyfrowy podaje chwyt, czyli schematy ułożenia palców na danym instrumencie, będące sposobami na pozyskanie dźwięków zapisanych przy pomocy nut. Integracja nut z tabulatwą znacząco przyspiesza proces przyswajania samego zapisu nutowego. System ten ułatwia dziecku wkroczenie do krainy uporządkowanych dźwięków i wyrównuje jego szanse w przypadku braku uzdolnień matematycznych, korzystnych dla nauki czytania nut.

Na oficjalnej stronie internetowej metody a.d.a.m® możemy znaleźć

również tabulatury niepołączone z zapisem nutowym. Jeśli tablatura podaje chwyt zapisany cyfrą 3, to należy zamknąć wszystkie otwory od 0 do 3. Zapis „7-5” („siedem bez piątki”) – oznacza, że trzeba zamknąć otwory od 0 do 7 i jednocześnie otworzyć piątą. Cyfra umieszczona w indeksie górnym nakazuje minimalne uchylenie tego, który jest przez nią określony.

Muzyczne emocje

Według Adama Zimnego każdy z nas posiada setki ulubionych melodii, które wywołują wspomnienia i emocje, a podstawowym celem metody jest wydobywanie dźwięków ukrytych w sferze marzeń. Zdolność do słuchania, uczenia się i tworzenia daje człowiekowi możliwość przeobrażenia własnych uczuć w muzykę i odtworzenia jej na dowolnym instrumencie. Dla dziecka grającego ukochaną piosenkę najważniejsza jest radość, którą czerpie ze swojej aktywności. Dlatego właśnie rolą pedagoga jest stymulowanie przede wszystkim umiejętności grania znanych i lubianych przez dziecko melodii. Rozwiązania wykorzystane w metodzie a.d.a.m® są proste i nie zniechęcają dziecka do nauki gry na instrumencie, co ma decydujący wpływ na sukces systemu słuchowo-cyfrowego. Więcej informacji: www.adam2-1.com

Storyline

w praktyce szkolnej

„Metoda opowieści wychowawczej” to jeden ze sposobów aktywizowania uczniów. Poprzez angażowanie ich w odkrywanie i tworzenie historii rozwijamy kreatywność, empatię i ciekawość poznawczą.

Małgorzata Hyps-Wolińska

nauczycielka konsultantka
ds. edukacji wczesnoszkolnej
ODN w Poznaniu

Metoda storyline nazywana jest także „metodą szkocką”, ze względu na to, że jej początek łączy się z publikacją Raportu Szkockiego Departamentu Edukacji (1965 r.), który zwracał uwagę na konieczność aktywizowania uczącego się w procesie uczenia się. Podstawowym narzędziem jest opowieść wychowawcza, która pozwala wprowadzać uczniów w świat wartości.

Prześledźmy, jak można pracować tą metodą w sytuacji poprzedzającej pojawienia się w klasie ucznia z doświadczeniem migracji.

Wokół opowieści

Punktem wyjścia w pracy edukacyjnej jest opowiadanie. Może to być czytanie gotowego tekstu lub ustne przedstawienie zdarzeń. Ważne, żeby nie prezentować uczniom od razu całej historii. Dzieli się ją na epizody. Pierwszy powinien zainicjować temat, wprowadzić w zagadnienie i pobudzić do refleksji. Środkowy epizod jest rozwinięciem historii i opracowaniem działań inspirowanych opowiadaniem. Dobrze jest podzielić go na mniejsze moduły, których liczbę uzależnimy od konkretnej sytuacji dydaktycznej i zainteresowań uczniów. Epizod końcowy staje się zwieńczeniem wszystkich działań.

Istotne, aby po każdym przedstawieniu epizodu pojawiły się pytania kluczowe. Służą one ukierunkowaniu dalszej akcji. Powinny mieć charakter pytań otwartych, ukazujących uczniom

szeroką perspektywę przedstawionego problemu. Ich funkcją jest też angażowanie emocjonalne, które pobudza do szukania odpowiedzi. Poznawcze zaintrygowanie uczniów staje się dobrym punktem wyjścia do zaproponowania im działań.

Przykład realizacji

I etap pracy (epizod pierwszy) polega na zbudowaniu sytuacji narracyjnej i edukacyjnej.

Wprowadzenie: Klasie doręczony zostaje list od chłopca z Ukrainy, który pisze, że niedługo przeprowadzi się do Polski i będzie chodził do naszej szkoły. Ponieważ boi się zmian, prosi o pomoc i wsparcie. Nauczyciel odczytuje list, z którego uczniowie dowiadują się także, że ich nowy kolega ma na imię Miron, że żał mu opuszczać Kijów, ale tak postanowili jego rodzice.

Pytania kluczowe: Dlaczego ludzie się przeprowadzają? Jakie są dobre i złe strony przeprowadzki? Czego zwykle oczekujemy od nowego otoczenia, nowych znajomych? Jak ja czułbym się na miejscu Mirona? Jak chciałbym zostać przyjęty? Co mogę zaoferować osobie, która się przeprowadziła? Jak nawiązać kontakt z obcokrajowcem?

Aktywności: burza mózgów, dyskusja grupowa, odgrywanie ról, napisanie krótkiego listu, w który zapewnimy chłopca, że czekamy na niego.

II etap pracy (epizod środkowy) – poznajemy ojczyznę Mirona.

Punktem wyjścia w pracy edukacyjnej jest opowiadanie. Ważne, żeby nie przedstawiać od razu całej historii. Odkrywamy ją stopniowo poprzez kolejne epizody.

Metoda storyline
to swoisty rodzaj
projektowania.
Z jednej strony,
podpowiada
gotową strukturę
pracy, ale z drugiej,
zakłada dowolność
w wyborze metod
aktywizujących.

Moduł I. W podróży

Nauczyciel przekazuje informację, że Miron już wyjechał ze swojego miasta i podróżuje pociągiem. Wiadomo, że zna kilka słów po polsku. Nauczyła go babcia, która w dzieciństwie mieszkała w naszym mieście i opowiadała mu o nim. Dobrze więc byłoby również poznać jego rodzinne strony.

Pytania kluczowe:

Co wiemy o Ukrainie? Gdzie leży? Jak nazywa się jej stolica? Jest większa czy mniejsza od Polski? Jakie jest jej ukształtowanie terenu? Jak przebiega droga z Kijowa do naszego miasta? Co ja zabralbym w podróż pociągiem? Co robiłbym w czasie tej podróży? Jakie zwroty językowe przydają się w podróży?

Aktywności: praca z mapą, pakowanie plecaka, praca ze słownikiem, drama, album ze zdjęciami z podróży, pomysły na zajęcia umilające podróż.

Moduł II. W nowej ojczyźnie

Nauczyciel rozwija historię, mówiąc, że dawne mieszkanie babci Mirona stanie się teraz miejscem zamieszkania dla jego rodziców, którzy martwią się, jak syn da sobie radę w nowym otoczeniu.

Pytania: Jak pomóc Mironowi w nowym otoczeniu? Co ja mógłbym zrobić? Co można zrobić w klasie?

Aktywności: stworzenie słowniczka ukraińsko-polskiego, naszkicowanie drogi dom – szkoła i najbliższej okolicy;

odgrywanie ról; zebranie najważniejszych informacji o okolicy; wyznaczenie dyżurów, na których będzie można służyć pomocą nowemu koledze.

III etap pracy (epizod końcowy) – podsumowanie

Zwieńczeniem procesu działań może być zaplanowanie dnia polsko-ukraińskiego. Należałoby to również obudować odpowiednią narracją, która byłaby dalszym ciągiem opowiadania. Uczniowie mogą wypowiedzieć się na temat tego, czego się już nauczyli.

Walory metody

Metoda storyline to swoisty rodzaj projektowania. Z jednej strony, podpowiada gotową strukturę pracy, ale z drugiej, zakłada dowolność w wyborze metod aktywizujących. Strategia ta pozwala też łączyć edukacyjnie różne dyscypliny wiedzy. Zastosowanie tej metodyki pracy umożliwia nauczycielowi realizację różnorodnych celów. Pozwala też zaspokoić potrzeby uczniów preferujących różne style uczenia się. Aktywizuje ich wielostronnie, rozwijając wyobraźnię i postawę badawczą, wzmacnia samodzielność w zdobywaniu wiedzy. Co ważne – jest atrakcyjna dla uczniów. Dzięki niej można w bezpieczny sposób dotykać trudnych tematów, a także dostarczyć wielu emocji podczas zabawy edukacyjnej.

Międzykulturowe spotkania online

Szkoła Podstawowa nr 1 im. Karola Marcinkowskiego w Murowanej Goślinie dzięki narzędziom IT i aplikacjom internetowym przy wsparciu Ambasady USA realizowała polsko-amerykański projekt *Multiculturalism with the Click of a Mouse*.

Jakub Niewiński

nauczyciel języka polskiego (również jako obcego/drugiego) oraz etyki w Szkole Podstawowej nr 1 im. Karola Marcinkowskiego w Murowanej Goślinie, doradca metodyczny w ODN w Poznaniu; edukator z zakresu wielokulturowości oraz Holocaustu. Współpracuje z Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, Forum Dialogu oraz Centrum Edukacji Obywatelskiej; nagrodzony w 2015 r. Nagrodą im. Ireny Sendlerowej „Za naprawianie świata”

W edukacji międzykulturowej chodzi o otwarcie się na inność kulturową, wzajemną współpracę, wspieranie się, uczenie się od siebie i o sobie oraz szukanie porozumienia. Jak zauważa Jerzy Nikitorowicz: „wielokulturowość jest faktem, a międzykulturowość zadaniem i wyzwaniem edukacyjnym”¹. O skuteczności międzykulturowości przekonują nas m.in.: Wojciech Kalaga, Andrzej Sadkowski czy Anna Szyfer, socjologowie i etnolodzy, którzy wskazują, że owocem uznania dla własnej kultury staje się afirmacja kultur „innych”. Proces ten nie jest jednak spontaniczny, ale strategiczny i zależy w równej mierze od inicjatywy poszczególnych państw (np. obowiązkowa edukacja międzykulturowa), obywateli i obywaterek oraz reprezentujących ich instytucji kultury, szkół i organizacji pozarządowych.

Idea dialogu

Młodzi ludzie z Murowanej Gośliny oraz New Jersey przez dziewięć miesięcy współpracowali ze sobą online w ramach „wirtualnej biblioteki” i spotykali ciekawe „żywe książki” – osoby z różnych kultur, z którymi rozmawiali, śmiali się, ale także dzielili trudne emocje. Nastolatki realizowali w praktyce założenia filozofii dialogu, która otwiera przestrzeń dla tolerancji i szacunku do odmienności, daje uczniom i uczennicom wywodzącym się z mniejszości narodowych, etnicznych czy religijnych poczucie uczestnictwa we wspólnocie szkolnej i w społeczeństwie, a także

świadomość bycia akceptowanym takim, jakim się jest. Stwarza możliwość wnoszenia własnego punktu widzenia do dyskusji, podnosi poczucie własnej wartości oraz wartości własnej tożsamości kulturowej jako równorzędnej wobec tej dominującej.

Spotkanie z drugim człowiekiem jest jednocześnie spotkaniem z odmiennym od naszego obrazem świata, a tym samym możliwością otwarcia się na to, co inne. Przełożenie tych doświadczeń na edukację polegałoby m.in. na spojrzeniu na nauczycieli i uczniów jako na osoby znajdujące się w tej samej sytuacji poznawczej, tzn. ludzi „uczących się zarazem siebie i świata”².

Spotkanie z INNYM

Młodzi ludzie z Polski oraz USA spotkali m.in. Rebekę z Nowego Jorku, absolwentkę baletu i choreografii, założycielkę stowarzyszenia MindLeaps oraz Bashira, który przez wiele lat z ramienia UNHCR pracował na rzecz uchodźców w Rwandzie. Rebeka i Bashir wzmacniają wrażliwość i uważność dzieci z różnych kontynentów, wykorzystując do tego taniec oraz multimedia.

W trakcie kolejnych łączy nastolatki widzieli się z rabinką Rebeką i kantorką Emilią z tej samej synagogi reformowanej oraz Sonią – muzykanką. Wszystkie kobiety są mieszkankami New Jersey. Opowiedziały one nie tylko o swojej pracy, ale także o ważnych aspektach judaizmu i islamu w kontekście praktykowanego przez siebie

Młodzi ludzie z Polski oraz USA spotkali m.in. Rebekę z Nowego Jorku, absolwentkę baletu i choreografii, założycielkę stowarzyszenia MindLeaps.

dialogu międzykulturowego oraz międzyreligijnego. Wzruszające spotkanie odbyło się z Johnsonem z Rwandy, który jako dziecko był świadkiem ludobójstwa. Wszystkich poruszyła jego opowieść o procesie budowania pojednania i przebaczenia pomiędzy Tutsi i Hutu z wykorzystaniem Porozumienie bez Przemocy (NVC, *Nonviolent communication*). Młodzi ludzie zadawali pytania oraz komentowali usłyszane wypowiedzi.

W ramach polskiej części projektu widzieli się z przedstawicielkami warszawskiej grupy AUTENTYZM, które mówią o sobie: „Jesteśmy siostrami i znajomymi dorosłych osób ze spektrum autyzmu”. Z Olą i Anią rozmawiali m.in. o integracyjnym oraz partycypacyjnym modelu współpracy z ludźmi, którzy są wyjątkowi ze względu na swoje potrzeby i emocje.

Historia Ocalałego

W kwietniu uczestnicy i uczestniczki projektu wysłuchali wzruszającej historii Ocalałego z Holocaustu Pinchasa Guttera. W trakcie powstania w getcie warszawskim cała rodzina została

deportowana do Obozu Zagłady na Majdanku. Przeżył tylko on. Po wojnie trafił do Wielkiej Brytanii, mieszkał w Brazylii i Południowej Afryce. Ostatecznie osiadł w Toronto, gdzie mieszka do dziś. Jako posłaniec pokoju i nadziei przekazał młodym Polakom/Polkom oraz Amerykanom/Amerykanom wiadomość, że są jak płomień znicza olimpijskiego, który trzeba przekazywać dalej, zwłaszcza tam, gdzie panują jeszcze ciemności nienawiści, rasizmu i ksenofobii.

Pinchas znakomicie obsługuje nowoczesne technologie i najbardziej lubi ZOOM-a. To on zainicjował ważny projekt *Shoah Foundation i USC Institute for Creative Technologies Dimensions in Testimony*. Inicjatywa ma na celu rejestrowanie i utrwalanie Świadectw Ocalałych w postaci hologramów 3D. Jest to pierwszy tak zaawansowany program zastosowany w narracji o Holokauście.

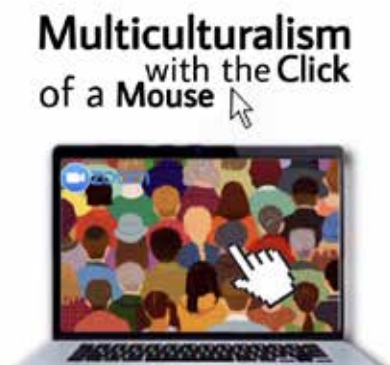
Siła różnorodności

Kolejnymi „bestsellerami” o polskich korzeniach byli: Judith Wimbome z Canberra oraz Yair Gil z Hajfy. Ich pradziadkowie przed II wojną światową mieszkali w Murowanej Goślinie. Gustaw Magnus (rodzina Judith) wyrabiał kapelusze, a Juliusz Markowicz (rodzina Yaira) aktywnie działał w ochotniczej straży pożarnej i radzie miejskiej. Młodzież rozmawiała z nimi m.in. o różnorodności jako fundamentalnej wartości społeczeństwa

obywatelskiego. Yair po raz pierwszy odwiedził Murowaną Goślinę w 2007 roku, natomiast Judith dokładnie dziesięć lat temu. Razem pojawili się w Murowanej Goślinie w 2019 roku podczas projektu *Living Bridge - from Past to Present*.

Wyjątkowo smaczne hybrydowe spotkanie odbyło się w Pracowni Cukierniczej OVO. Michał Doroszkiewicz – mistrz świata w cukiernictwie – w Poznaniu, w dawnej dzielnicy żydowskiej przy Dominikańskiej 7 stworzył magiczne miejsce – swoją autorską Pracownię, w której powołuje do życia przepiękne i wyjątkowe w swoich świeżych i niebanalnych smakach monodesery. Jego historia – 15-latką z Białegostoku, który kilkanaście lat temu przyjechał do Poznania, by spełnić swoje marzenia – mocno rezonowała jeszcze długo po spotkaniu.

Polsko-amerykańskie działanie pokazało, że spotkania online na ważne tematy dotyczące m.in.: różnorodności, tożsamości oraz międzykulturowości i wielokulturowości są jak najbardziej możliwe do zrealizowania w sposób zdalny. Spotkania na ZOOM-ie wzmocniły w młodych ludziach z Murowanej Gośliny oraz New Jersey poczucie przynależności do grupy, solidaryzm oraz wzajemną akceptację. Pomogły przełamać różne uprzedzenia i pokonać lęki wywołane pandemią. Rozwinęły także kompetencje społeczne oraz językowe uczestniczek i uczestników projektu.

¹ J. Nikitorowicz, *Projektowanie edukacji międzykulturowej w perspektywie demokracji i integracji europejskiej*, {w:} *Edukacja międzykulturowa w wymiarze instytucjonalnym*, red. Nikitorowicz, M. Sobecki, Białystok 1999, s.25.

² J. Rutkowiak, *O dialogu edukacyjnym. Rusztowanie kategorialne*, {w:} *Pytanie. Dialog. Wychowanie*, red. J. Rutkowiak, Warszawa 1992, s.42.

Ogrody

Jordanowskie miejscem alternatywnej nauki

Edukacja ekologiczna jest ważnym elementem kształcenia od najmłodszych lat, rozwijającym kompetencje w obszarach: wiedzy o środowisku oraz proekologicznych motywacji do zmiany postaw i codziennych zachowań.

Agnieszka Szczesniak

nauczycielka w Ogrodzie Jordanowskim
nr 2 w Poznaniu

Warto podkreślić, że rozwijanie świadomej potrzeby dbania o otaczającą nas przyrodę zostało wpisane na listę priorytetów polityki oświatowej państwa na rok szkolny 2021/2022.

Ogród Jordanowski nr 2 jako placówka oświatowa od dawna realizuje edukację proekologiczną ze świadomością, że wymaga ona systematyczności. Dzielimy się zatem doświadczeniem z intencją inspirowania do efektywnych działań.

Metoda warsztatowa

Jednym z naszych pomysłów były warsztaty kreowania małej przestrzeni zielonej: Ogrody zamknięte w słoiku. Uczestnicy zajęć nauczyli się projektowania, sadzenia i układania roślin. Wybór odpowiedniego podłoża, roślin – sucholeń oraz kreatywne ozdabianie minioogrodów w słoiku to wiedza florystyczna, a także świadomość, że odpowiedni dobór roślin i elementów nieożywionych buduje odnawialny ekosystem.

Od lat współpracujemy też z Wydziałem Gospodarki Komunalnej Urzędu Miasta Poznania oraz z ZM GOAP, organizując w placówce ekoekcje, prelekcje i warsztaty na temat segregacji odpadów komunalnych. Warto też jednak działać niesztampowo, przy okazji rozwijając dziecięcą kreatywność. Służą temu zajęcia plastyczne z wykorzystaniem niepotrzebnych materiałów (butelki PET, puste pudełka, rolki po papierze toaletowym, itp.). Zmienimy ich przeznaczenie, wyczarowując z nieużytków nowe przedmioty. To prosty sposób na pokazanie dzieciom idei zrównoważonego rozwoju w praktyce i harmonijnego współistnienia z przyrodą.

Działania projektowe

Z myślą o długofalowym procesie powstał projekt Ogrody Edukacyjne. Nawiązaliśmy współpracę z Ogiem Botanicznym UAM w Poznaniu, który zapewnił wsparcie merytoryczne w zakresie doboru roślin i ich pielęgnacji. Powstał plan oraz

ogólna koncepcja nowych nasadzeń na terenie ogrodu jordanowskiego. Wyznaczyliśmy miejsce, a Ogród Botaniczny dostarczył materiał do jego zagospodarowania: rośliny ogrodowe, zadarniające, rozsady, zioła i krzewy. Pomocą merytoryczną i praktyczną służyła Joanna Jaskulska z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu

Powstały dwa stanowiska przeznaczone do budowania przez dzieci własnego ogrodu – strefy zintegrowanej z otaczającym środowiskiem. Nasi mali ogrodnicy obsadzili jedną rabatę pachnącymi ziołami, a w drugiej zasiali jednoroczne warzywa.

Z czasem Ogrody Edukacyjne rozkwitły i zaowocowały, stając się źródłem wiedzy o tym, jak przebiega wegetacja roślin. Latem pojawiły się tabliczki z nazwami ziół, postawiliśmy też domek dla owadów, który stał się kolejnym punktem obserwacji. We wspólnie stworzonej przestrzeni zieleni odbywały się zajęcia dydaktyczne i integracyjne, pozwalając na wielozmysłowy kontakt z naturą. To tutaj wychowankowie mogli zaspokoić swoją ciekawość sensoryczną, dotykając roślin, doświadczając ich zapachu i smaku. Dzieci dowiadywały się, że jedzenie można samemu wyhodować i że pszczoły i inne owady są niezbędne do jej produkcji. Zaczęły rozumieć znaczenie czystego powietrza dla wegetacji roślin. Zdobytą wiedzę mali ogrodnicy chwalili się przed rodzicami i innymi uczestnikami na zajęciach otwartych.

Ogrody stały się miejscem rekreacyjno-edukacyjnych spotkań dla społeczności lokalnej, dzięki którym może rozwijać się obywatelska odpowiedzialność za wspólną przestrzeń.

Aktualnie przyświeca nam myśl: aby do wiosny! I tęsknota za odradzaniem się natury.

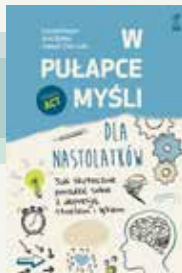
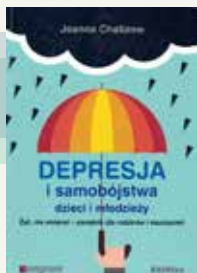
Ogrody zamknięte w słoiku wykonane przez uczestników i uczestniczki zajęć.

Zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży

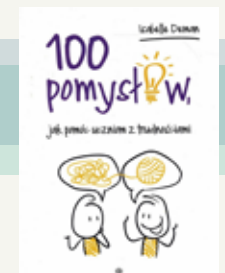
Stres

Depresja

Niepowodzenia

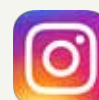
Agresja

www.pbp.poznan.pl

PBP
Publiczna Biblioteka Pedagogiczna
w Poznaniu

**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

PLACÓWKI OŚWIATOWE PROWADZONE PRZEZ SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO PODLEGŁE DEPARTAMENTOWI EDUKACJI I NAUKI

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu

pełna informacja dostępna na stronie:
www.odn.kalisz.pl

Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Koninie

pełna informacja dostępna na stronie:
www.cdnkonin.pl

Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Lesznie

pełna informacja dostępna na stronie:
www.cdn.leszno.pl

Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Pile

pełna informacja dostępna na stronie:
www.cdn.pila.pl

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu

pełna informacja dostępna na stronie:
www.odnpoznan.pl

Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Kaliszu

www.cwrkdiz.kalisz.pl

Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Koninie

www.cwrkdiz.konin.pl

Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Lesznie

www.cwrkdiz.leszno.pl

Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Pile

www.cwrkdiz.pila.pl

Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Poznaniu

www.cwrkdiz.poznan.pl

Placówki Oświatowe Prowadzone Przez
Samorząd Województwa Wielkopolskiego

Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego:

- w Gnieźnie, ul. Mieszka I nr 27, www.medyk.gniezno.pl

Centrum oferuje naukę na następujących kierunkach:

Terapeuta Zajęciowy, Opiekun Medyczny, Technik Masażysta, Technik Farmaceutyczny

- w Koninie, ul. Przemysłowa 4, www.medyk.konin.pl

Centrum oferuje naukę na następujących kierunkach:

Terapeuta Zajęciowy, Opiekun Medyczny, Technik Usług Kosmetycznych, Technik Masażysta, Technik Elektrodiagnostyki, Asystent Osoby Niepełnosprawnej, Higienistka Stomatologiczna

- w Ostrowie Wielkopolskim, ul. Limanowskiego 17,
www.msz-ostrow.cba.pl

Centrum oferuje naukę na następujących kierunkach:

Terapeuta Zajęciowy, Opiekun Medyczny, Technik Usług Kosmetycznych, Technik Masażysta, Technik Farmaceutyczny, Opiekunka Dziecięca, Higienistka Stomatologiczna, Asystentka Stomatologiczna, Technik Elektrodiagnostyki

- Nr 1 w Poznaniu, ul. Szamarzewskiego 99, www.msz.poznan.pl

Centrum oferuje naukę na następujących kierunkach:

Opiekun Medyczny, Technik Usług Kosmetycznych, Technik Masażysta, Technik Farmaceutyczny, Ortopedystka, Technik BHP, Technik Elektrodiagnostyki, Technik Elektryki i Informatyki Medycznej

- Nr 2 w Poznaniu, ul. Mostowa 6, www.wsck.pl

Centrum oferuje naukę na następujących kierunkach:

Asystentka Stomatologiczna, Higienistka Stomatologiczna, Technik Dentystyczny, Asystent Osoby Niepełnosprawnej, Opiekun Medyczny, Opiekun Osoby Starszej, Opiekun w Domu Pomocy Społecznej, Opiekunka Dziecięca, Technik Masażysta, Terapeuta Zajęciowy

- w Rawiczu, ul. gen. Grota Roweckiego 6, www.medyk-rawicz.pl

Centrum oferuje naukę na następujących kierunkach:

Technik Usług Kosmetycznych, Technik BHP, Opiekun Osoby Starszej, Terapeuta Zajęciowy, Opiekun w Domu Pomocy Społecznej, Opiekunka Środowiskowa, Opiekunka Dziecięca, Asystent Osoby Niepełnosprawnej, Technik Masażysta, Opiekun Medyczny

- w Złotowie, ul. Szkolna 3, www.wsckziu-zlotow.pl

Centrum oferuje naukę na następujących kierunkach:

Opiekun Medyczny, Technik Archiwista, Technik Masażysta, Technik Usług Kosmetycznych, Opiekunka Dziecięca

Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Ustawicznego we Wrześni, ul. Wojska Polskiego 2a, www.wscku-wrzesnia.pl

Centrum oferuje naukę na następujących kierunkach:

Florysta, Technik Usług Kosmetycznych, Technik Logistyki, Technik Administracji, Technik Archiwista, Technik Rachunkowości, Opiekun Medyczny, Asystent Osoby Niepełnosprawnej, Technik Budownictwa